

ПРЕВЕНТИВНІ ЗАХОДИ БОРОТЬБИ З ПОШИРЕННЯМ ЯДЕРНОГО ФАКТОРУ В ПОЛІТИЦІ ВЕЛИКИХ ДЕРЖАВ

Енергетична безпека є однією з важливих складових глобальної безпеки, необхідною умовою забезпечення сталого розвитку людства. Дестабілізуючі чинники на ринку вуглеводнів змушують знов звертатися до використання атомної енергетики, яка при високому дефіциті ПЕР отримує новий імпульс розвитку, навіть незважаючи на протести екологів. За прогнозами експертів, доля атомної енергії у світовому енергопостачанні до 2030 р. може зрости до 7 %, перевищивши показник 2005 р. на 24 %. До основних переваг ядерної енергетики можна віднести надзвичайно високу концентрацію енергії, а також мінімальні викиди в атмосферу та мінімальний шкідливий вплив на здоров'я людей [1].

Таким чином, єдиним видом енергії, яка допускає багатократне зростання екологічно-чистого енерговиробництва і будь-яких похідних від енергії ресурсів, є ядерна. Та її використання викликає значне занепокоєння з боку різних громадських організацій та груп через проблему забезпечення безпеки і надійності ядерних об'єктів, можливості захисту населення, що мешкає поблизу ядерних об'єктів, у разі радіаційної небезпеки, вирішення питань транспортування, зберігання і переробки ядерних відходів, ядерного палива, в тому числі і відпрацьованого, демонтажу реакторів тощо. А також не можна не зауважити про вірогідний зв'язок ядерної енергетики із створенням і поширенням ядерної зброї, особливо в третій країнах, що в умовах загострення міжнародних конфліктів і посилення світового тероризму може перерости в неконтрольований процес.

Провідні країна на міжнародній арені почали приділяти пильну увагу питанням ядерної енергетики ще з середини 1970-х років, після енергетичної кризи. Зокрема на саміті Групи восьми в 1979 році в Токіо, де порядок денний був майже повністю присвячений зростанню цін на нафту і дефіциту енергоносіїв, коли було вказано на необхідність розвитку атомної енергетики. Констатуючи наявність кризової ситуації у використанні нафти, як основного джерела енергії, саміт визначив завдання координації політики в атомній області [2].

Весною 1996 р. важливим моментом став спеціальний саміт великих держав по ядерній безпеці за участю Росії. Питання енергетичної безпеки розглядалися в першу чергу в контексті забезпечення ядерної безпеки. Підкреслювалося, що реструктуризація енергетичного сектора повинна привести до закриття тих АЕС, які не пройдуть повторного ліцензування, рішення про закриття повинні прийматися відповідно до положень Конвенції про ядерну безпеку. Було зазначено, що держави будуть намагатися вирішувати завдання, пов'язані з енергетичною безпекою. Ті з країн, хто вже розробив або розглядає плани, пов'язані з використанням

атомної енергії і розвитком безпечної ядерної енергетики, вважають, що її розвиток сприятиме глобальній енергетичній безпеці, дозволяючи одночасно скоротити забруднення атмосфери і розв'язати проблему зміни клімату, адже розробка інноваційних ядерних енергетичних систем є важливим елементом розвитку ефективної і безпечної ядерної енергетики.

Найтісніше партнерство для реалізації принципів непоширення ядерної загрози відбувається у рамках МАГАТЕ, що вживає значних кроків для вирішення визначених проблем у ядерній галузі. У рамках співпраці, було створено робочі, експертні і цільові групи, як то Група високого рівня з питань нерозповсюдження ЗМЗ, Римська/Ліонська група по боротьбі з тероризмом, Робоча група по ядерній і фізичній безпеці тощо [3].

Та в той же час зростає занепокоєність питаннями поширення ядерних технологій не в мирних цілях, адже власне атомна електроенергетика виникла як побічний продукт військового комплексу, де вироблявся плутоній для атомної бомби. Особлива стурбованість країн «ядерного клубу» викликана у зв'язку із ядерною загрозою в Північній Кореї і Ірані. Також значна увага приділяється ядерним випробуванням Індії та Пакистану, що являється загрозою усій системі ядерного нерозповсюдження. Країни «вісімки» погодились здійснювати моніторинг розвитку ядерної галузі у цих країнах. Таку саму занепокоєність викликають так звані порогові країни – ПАР та Ізраїль.

В той же час, у провідних членів міжнародного співтовариства немає єдиної позиції по використанню атомної енергії у своїх країнах. Тоді як Німеччина і Італія наполягають на повній відмові, Росія, Франція та США бачать в атомі майбутнє.

Варто відзначити, що 2011 рік є важливою датою для вирішення питань мирного атому, адже цього року виповнилося 25 років з дня аварії на Чорнобильській АЕС, що стала переломним моментом для широкомасштабної переоцінки питань безпеки атомних електростанцій, визначення нових підходів до культури безпеки і подальшого розвитку міжнародної співпраці з питань ядерної безпеки. Та найбільш гострою подією стала ядерна катастрофа у Японії. Вже через 4 дні після аварії пленарне засідання міністрів закордонних справ країн-членів Групи восьми 15 березня 2011 року в Парижі було присвячено питанням вибуху на другому реакторі японської АЕС «Фукусіма-1», пошкоджену потужним землетрусом [4].

Таким чином можна констатувати зростаючий інтерес великих країн до проблем ядерної безпеки та їх активну співпрацю щодо використання по можливості різних джерел енергії, підвищення ефективності АЕС, забезпечення захисту їх від можливих терористичних атак, тощо.

Список використаних джерел

1. Дорошкевич А. З. Майбутнє атомної енергетики у новітніх технологіях / А. З. Дорошкевич // Економічна політика. – 2010. – № 9. – С. 29–38.

2. Киселев А. Развитие атомной энергетики неизбежно / А. Киселев, А. Кузнецов // Вестник концерна «Росэнергоатом». – 2005. – № 12.
3. Фортов В. Глобальна енергетична безпека: проблеми і шляхи розв'язання / В. Фортов, А. Макаров, Т. Митрова // Вісник НАН України. – 2007. – № 8. – С. 40–50.

Большая восьмерка призывает все ядерные страны сократить арсеналы [Электронный ресурс] // Euronews. – 2010. – 27 июня. – Режим доступа : <http://ru.euronews.net/2011/05/23/s-nuclear-impacted>.